

SUSANNE ACKUM AGELL

”Hastverk om arbetsmarknadspolitiska åtgärder”: Svar till Sjöstrand

I *Ekonomisk Debatt* nr 1 kommenterar Karl Martin Sjöstrand [1996], avdelningsdirektör vid AMS utredningsenhet, min uppsats ”Swedish Labor Market Programs: Efficiency and Timing” i *Swedish Economic Policy Review* volym 2, nr 1 (Ackum Agell [1995]). Dels vill han veta varför en del av resultaten är fel, dels kritiserar han hanteringen av selektionsproblemet vid utvärderingen av de arbetsmarknadspolitiska (AMP) åtgärderna.

Vad var det som gick fel?

Förhoppningsvis är det nu allmänt känt att resultaten i den senare delen av uppsatsen (avsnitt 3.2) – vilka bl a tydde på att deltagande i AMP-åtgärd hade en negativ effekt på individens arbetslöshetsperiod – är behäftade med fel. Felet består i att de som fick ett arbete i samband med att en åtgärd avslutas sorterats bort av mitt dataprogram. Detta medför självfallet att effekten av åtgärderna underskattas.¹

Att effekten av åtgärderna underskattas i rapporten är dock inte detsamma som att någon entydigt positiv effekt har påvisats. Sjöstrand hävdar visserligen att om man gör om mina beräkningar på hela materialet så kan man påvisa starkt positiva resultat för deltagande i åtgärd. Det är dock svårt att veta vilket värde man ska tillmäta dessa resultat eftersom de inte är publicerade, inte ens som någon forskningsrapport vid AMS utredningsenhet. Frågan hur deltagande i någon AMP-åtgärd påverkar

individens arbetslöshetstid under 1990-talets lågkonjunktur är således fortfarande obesvarad.

Selektionsproblemet

I ett andra avsnitt i sin kommentar tar Sjöstrand upp selektionsproblemet. Selektionsbias – dvs problemet att uppmätta effekter av deltagande i åtgärd kan bero på icke-observerbara skillnader mellan deltagar- och kontrollgrupp och inte åtgärden som sådan – är ett grundläggande problem i utvärderingsstudier. Min studie utgör inget undantag. Detta är också något som jag på flera ställen reser varningsflagg för. Låt mig ge några exempel. På sidan 90 (då möjliga förklaringar till de negativa resultaten diskuteras) säger jag ”One possibility is that individuals with the most difficulties in the first place are selected for ALMPs. If the regressor set is unable to control for these ‘worse’ characteristics, the estimated effect of participation are biased downward.” Jag avslutar också min uppsats med följande ord: ”Perhaps the negative effect of participation in ALMPs is the most disappointing finding. However, this result should be interpreted with caution. It could reflect sample selection bias: if program participants have the most difficulties in finding a job in the regular labor market in the first place and if these ‘worse’ characteristics are not captured by

¹ I sin nuvarande form kan resultaten enbart tolkas i termer av skillnader i arbetslöshetstid för dem som deltar i åtgärd (men där anställning ej sker i direkt anslutning till att åtgärden avslutas) och de som ej deltar i åtgärd. (Dessa resultat är dock behäftade med stor osakerhet p g a selektionsproblem; se diskussionen nedan).

Fil dr SUSANNE ACKUM AGELL är chef för Fackföreningsrörelsens Institut för Ekonomisk Forskning.

the regressor set, the estimated effect of participation in a program is downward biased. . . If these interpretations are correct, the results are not so alarming." (s 93).² Påståendet att några reservationer inför resultaten inte rests från min sida eller från representanter för vetenskapssamhället, vilket Sjöstrand vill göra gällande, är således ogrundat.³

Vad gäller Sjöstrands övriga kritik av hanteringen av selektionsproblemet i uppsatsen kan följande nämnas. Vad jag vet finns det idag ingen väl beprövad statistisk metod att hantera selektionsproblemet vid en varaktighetsanalys. Detta är också något jag nämner i uppsatsen för att på så vis göra läsaren medveten om problemet. Då jag vill beakta grundläggande skillnader i kontroll- och deltagargrupp är jag därför hänvisad till de variabler som finns tillgängliga i AMS' HÄNDEL databas. Att jag sedan enligt Sjöstrand (s 42) "tvår mina händer" över problemet och nämner modellens låga förklaringsvärde som ytterligare ett problem är i själva verket ett sätt att resa flagg för osäkerheten i de resultat jag presenterar, d v s att göra de reservationer Sjöstrand efterlyser. Att jag utöver selektionsproblemet framför en del andra möjliga förklaringsfaktorer ser jag som ett naturligt tillvägagångssätt i en situation där ingen med säkerhet vet vad som orsakat resultaten.⁴ Dessa förklaringsfaktorer är sedan en naturlig utgångspunkt för fortsatt forskning.

Selektionsproblemet är viktigt och kan därför förtjäna en närmare diskussion. I Sjöstrands kommentar är det underförstått att problemet medför att effekten av delta-gande i de AMP-åtgärder⁵ som studien avser underskattas. (Att effekten underskattas innebär att det sker ett systematiskt negativt urval av individer som deltar i olika åtgärder.⁶) Detta är kanske också fallet för arbetslösa som deltar i arbetslivsutveckling eftersom syftet bl a är att förhindra utförsäkring. För deltagare i utbildningsvikariat är det däremot troligt att det sker ett positivt urval, d v s effekten av att delta i

utbildningsvikariat överskattas eftersom företagen och/eller arbetsförmedlarna väljer ut arbetslösa med de "bästa" egenskaperna för vikariatet. Exakt hur selektionsprocessen går till (vare sig den utgår från individen, arbetsförmedlaren eller företagen) är ett område för fortsatt forskning.⁷

Till sist, Sjöstrand har missuppfattat syftet med studien, den är inte något beställningsverk från den arbetsmarknadspolitiska kommittén. Studien är initierad av mig och finansieras av Expertgruppen för arbetsmarknadspolitiska utvärderingsstudier; där Sjöstrand för övrigt själv är le-

² Utöver mina egna reservationer pekade Calmfors [1995], Löfgren [1995] och Bertil Holmlund (i sin kommentar av min uppsats vid Ekonomiska Rådets seminarium då *Swedish Economic Policy Review* presenterades) på selektionsproblemet.

³ Det kan nämnas att tjänstemän från AMS utredningsenhet var närvarande vid två seminarier där de preliminära resultaten presenterades samt gavs tillfälle att ge synpunkter på den slutliga versionen före publicering. Vid inget av dessa tillfällen fick jag dock några förslag på förändringar av metod eller formuleringar.

⁴ Att spekulera i möjliga förklaringsfaktorer är för övrigt något även Sjöstrand (fotnot 3) ägnar sig åt då han diskuterar selektionsproblemet.

⁵ De åtgärder som undersöks i studien är arbetslivsutveckling, arbetsmarknadsutbildning, beredskapsarbete och utbildningsvikariat.

⁶ Detta är ett problem i analysen (parameterestimaten blir icke-förväntningsriktiga) om de förklarande variablerna inte kontrollerar för dessa olikheter. I min analys innebär det att det negativa urvalet måste bero på andra faktorer än olikheter i kon, ålder, medborgarskap, utbildning, bostadsregion, arbetslivserfarenhet i sökt yrke, arbetslöshetsersättning, regional arbetslöshetsnivå och yrkeskoder; för vilka jag kontrollerar.

⁷ Vad jag förstår har AMS utredningsenhet påbörjat en studie av hur urvalen till de olika åtgärderna går till. Detta kommer att ge mycket värdefull kunskap för fortsatt forskning om effekterna av AMP-åtgärderna.

damot. Studien har som syfte att vara en startpunkt i analysen av AMP-åtgärdernas effekter på individens arbetslöshetssituation under 1990-talets lågkonjunktur. Uppsatsen hade naturligtvis ingått bland de utvärderingsstudier som utgör underlag för den arbetsmarknadspolitiska kommitténs betänkande, men endast som en bland alla andra forskningsrapporter på området. (Självfallet vet kommittén om att avsnitt 3.2 i uppsatsen är behäftat med fel.)

Referenser

- Ackum Agell, S, [1995], "Swedish Labor Market Programs: Efficiency and Timing", *Swedish Economic Policy Review*, vol 2, nr 1, s 65-98.
- Calmfors, L, [1995], "Will High Unemployment in Sweden Become Persistent? An Introduction", *Swedish Economic Policy Review*, vol 2, nr 1, s 3-14.
- Löfgren, K-G, [1995], "Comment on Susanne Ackum Agell: Swedish Labor Market Programs: Efficiency and Timing", *Swedish Economic Policy Review*, vol 2, nr 1, s 99-100.
- Sjöstrand, K M, [1996], "Hastverk om arbetsmarknadspolitiska åtgärder", *Ekonomisk Debatt*, årg 24, nr 1, s 39-51.